

FONDI I PENSIONIT VULLNETAR RAIFFEISEN

RAPORTI I AUDITUESIT TË PAVARUR

DHE PASQYRAT FINANCIARE

MË DHE PËR VITIN E MBYLLUR MË 31 DHJETOR 2017

Përmbajtja

Raporti i Audituesit të Pavarur.....	i
Pasqyra e fitim humbjes dhe të ardhurave të tjera gjithpërfshirëse.....	4
Pasqyra e pozicionit financiar.....	5
Pasqyra e ndryshimeve në aktivet neto që i atribuohen mbajtësve të njëjësive.....	6
Pasqyra e flukseve të mjeteve monetare.....	7
1. Hyrje.....	8
2. Përmbledhje e politikave të rëndësishme kontabël.....	9
3. Manaxhimi i rrezikut financiar.....	23
4. Manaxhimi i rrezikut të kapitalit.....	27
5. Strategjia e investimit.....	28
6. Vlera e drejtë e aktiveve dhe detyrimeve financiare.....	31
7. Vlerësimet dhe gjykimet kritike kontabël.....	32
8. Të ardhura nga interesi.....	33
9. Ndryshime të tjera neto në vlerën e drejtë.....	34
10. Aktive financiare të mbajtura me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes.....	34
11. Aktive financiare të mbajtura deri në maturim.....	35
12. Mjetet monetare dhe ekivalentë të tyre.....	36
13. Detyrime të tjera.....	36
14. Aktivet neto që i atribuohen mbajtësve të kuotave.....	36
15. Palët e lidhura.....	37
16. Ngjarje pas datës së raportimit.....	37

RAPORTI I AUDITUESIT TË PAVARUR

Drejtuar Aksionarëve dhe Drejtimit të Shoqërisë Raiffeisen INVEST – Shoqëri Administruese e Fondeve të Pensionit dhe Sipërmarrjeve të Investimeve Kolektive sh.a.

Opinionit

Ne kemi audituar pasqyrat financiare të Raiffeisen INVEST – Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen (“Fondi”), të cilat përfshijnë pasqyrën e pozicionit financiar më 31 dhjetor 2017 dhe pasqyrën e fitim humbjes dhe e të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse, pasqyra e ndryshimeve në aktivet neto që i atribuohen mbajtësve të njësisve dhe pasqyrën e flukseve të mjeteve monetare për vitin e mbyllur në këtë datë, si edhe nga një përmbledhje e politikave të rëndësishme të kontabilitetit dhe shënime të tjera shpjeguese.

Sipas opinionit tonë, pasqyrat financiare bashkëlidhur paraqesin në mënyrë të drejtë, në të gjitha aspektet materiale, pozicionin financiar të Fondit më datë 31 dhjetor 2017 si edhe të performancës së tij financiare dhe flukset e parasë për vitin e mbyllur në këtë datë, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (“SNRF”).

Baza për opinionin

Ne kemi kryer auditimin tonë në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit (“SNA”-të). Përgjegjësitë tona sipas këtyre standardeve janë përshkruar në paragrafin e emërtuar “Përgjegjësitë e audituesit për auditimin e pasqyrave financiare” të këtij raporti. Ne shprehim pavarësinë tonë nga Fondi në përputhje me Kodin e Etikës së Kontabilistëve Profesionistë i vendosur nga Bordi i Kontabilistëve për Standardet Ndërkombëtare të Etikës (“BKSNE”) dhe me kërkesat etike të aplikueshme për auditimin e pasqyrave financiare në Shqipëri, si edhe, kemi përmbushur përgjegjësitë tona të tjera etike në përputhje me këto kërkesa.

Ne besojmë se evidenca e auditimit që kemi siguruar është e mjaftueshme dhe e përshtatshme për të mbështetur bazën për opinionin tonë të auditimit.

Përgjegjësitë e drejtimit dhe palëve të ngarkuara me qeverisjen për pasqyrat financiare

Drejtimi është përgjegjës për përgatitjen dhe paraqitjen e drejtë të pasqyrave financiare në përputhje me SNRF-të, si edhe për sistemin e kontrollit të brendshëm, i cili në masën që përcaktohet nga drejtimi, është i nevojshëm për të bërë të mundur përgatitjen e pasqyrave financiare pa anomali materiale, si pasojë e mashtrimeve apo gabimeve. Në përgatitjen e pasqyrave financiare, drejtimi është përgjegjës për vlerësimin e aftësisë së Fondit për të vazhduar aktivitetin e saj në bazë të parimit të vijimësisë, të paraqesë në shënimet shpjeguese, nëse është e aplikueshme, çështje që lidhen me vazhdimësinë e aktivitetit të Fondit, dhe të përdorë parimin kontabël të vijimësisë, përveç rasteve kur drejtimi ka ose për qëllim të likuidojë aktivitetin, ose të ndërpresë operacionet, ose nuk ka asnjë alternativë tjetër reale, përveçse sa më lart. Palët e ngarkuara me qeverisjen janë përgjegjëse për mbikëqyrjen e procesit të raportimit financiar të Fondit.

Përgjegjësia e audituesit për auditimin e pasqyrave financiare

Objektivat tona janë të arrijmë një siguri të arsyeshme lidhur me faktin nëse pasqyrat financiare në tërësi nuk kanë anomali materiale, për shkak të mashtrimve apo gabimeve, dhe të lëshojmë një raport auditimi që përfshin opinionin tonë. Siguria e arsyeshme është një siguri e nivelit të lartë, por nuk është një garanci që një auditim i kryer sipas SNA-ve do të identifikojë gjithmonë një anomali materiale kur ajo ekziston. Anomali mund të vijë si rezultat i gabimit ose i mashtrimit dhe konsiderohen materiale nëse, individualisht ose të marra së bashku, pritet që në mënyrë të arsyeshme të influencojnë vendimet ekonomike të përdoruesve, të marra bazuar në këto pasqyra financiare.

Si pjesë e auditimit në përputhje me SNA-të, ne ushtrojmë gjykimin profesional dhe ruajmë skepticizmin tonë profesional gjatë gjithë procesit të auditimit. Gjithashtu, ne:

- Identifikojmë dhe vlerësojmë rrezikun e anomalive materiale në pasqyrat financiare, si pasojë e mashtrimeve apo gabimeve, hartojmë dhe zbatojmë procedurat përkatëse në përgjigje të këtyre rreziqeve, si edhe marrim evidenca të mjaftueshme dhe të përshtatshme për të krijuar një bazë për opinionin tonë. Rreziku i mos zbulimit të një anomalie materiale, si pasojë e mashtrimit është më i lartë se rreziku i moszbulimit të një anomalie si pasojë e gabimit, për shkak se, mashtrimi mund të përfshijë fshehje të informacionit, falsifikim të informacionit, përvetësime të qëllimshme, keqinterpretime, apo shkelje të kontrollit të brendshëm.
- Marrim një kuptueshmëri të sistemeve të kontrolleve të brendshme të aplikueshme për procesin e auditimit me qëllim hartimin e procedurave të auditimit të përshtatshme me rrethanat, por jo për të shprehur një opinion mbi efektivitetin e sistemeve të kontrolleve të brendshme të Fondit.
- Vlerësojmë përshtatshmërinë e politikave kontabël të përdorura dhe arsyetueshmërinë, e çmuarjeve kontabël të kryera si edhe paraqitjen e shënimeve shpjeguese përkatëse të hartuara nga drejtimi.
- Shprehemi në lidhje me përshtatshmërinë e parimit të vijimësisë të përdorur nga drejtimi, dhe bazuar në evidencat e marra gjatë auditimit, nëse një pasiguri materiale ekziston, atëherë mund të shkaktojë dyshime të rëndësishme mbi aftësinë e Fondit për të vazhduar në vijimësi. Në rast se ne arrijmë në konkluzionin që një pasiguri materiale ekziston, ne duhet të tërheqim vemendjen në raportin tonë të auditimit me referencë në shënimin shpjegues përkatës, ose, nëse shënimet shpjeguese nuk janë të përshtatshme, ne duhet të modifikojmë opinionin tonë. Përfundimet tona jepen mbi bazën e evidencës së auditimit të marrë deri më datën e raportit të auditimit. Megjithatë, ngjarjet ose kushtet në të ardhmen mund të shkaktojnë ndërpreje të aftësisë së Fondit për vazhduar në vijimësi.
- Vlerësojmë paraqitjen e përgjithshme, strukturën dhe përmbajtjen e pasqyrave financiare, duke përfshirë shënimet shpjeguese dhe nëse pasqyrat financiare prezantojnë transaksionet dhe ngjarjet thelbësore në një mënyrë që arrin prezantimin e drejtë.

Përgjegjësia e audituesit për auditimin e pasqyrave financiare (vazhdim)

Ne komunikojmë me palët e ngarkuara me qeverisjen e Fondit, ku përveç çështjeve të tjera, komunikojmë edhe qëllimin dhe kohën e planifikuar të auditimit, gjetjet kryesore të auditimit, përfshirë çdo mangësi të rëndësishme në sistemin e kontrollit të brendshëm që është identifikuar gjatë auditimit tonë.

Deloitte Audit Albania sh.p.k
Deloitte Audit Albania sh.p.k
Rr. Elbasanit, Pallati poshtë Fakultetit
Gjeologji - Miniera,
Tirana, Shqipëri
Numër identifikimi unik i subjektit
(NUIS): L41709002H

Enida Cara
Auditues ligjor
Partner Angazhimi

Tiranë, Shqipëri
3 prill 2018

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Pasqyra e fitimit humbjes dhe të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek)

	Shënime	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Të ardhura			
Të ardhura nga interesi	8	32,878,380	27,920,393
Të ardhura / (humbje) neto të realizuara nga investimet në letra me vlerë		(162,364)	1,860,183
Totali i të ardhurave neto		32,716,016	29,780,576
Shpenzime			
Tarifa e Shoqërisë së Administrimit		(6,842,354)	(5,544,711)
Totali i shpenzimeve		(6,842,354)	(5,544,711)
Rritja në aktivet neto që i atribuohen mbajtësve të kuotave të pensionit nga operacionet	14	25,873,662	24,235,865

Shënimet nga faqja 8 në 37 janë pjesë integrale e këtyre pasqyrave financiare

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Pasqyra e pozicionit financiar më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek)

	Shënime	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
AKTIVET			
Aktive financiare me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes	10	48,893,635	56,805,464
Aktive financiare të mbajtura deri në maturim	11	451,218,018	350,425,620
Paraja dhe ekuivalentë të saj	12	9,078,383	9,259,342
TOTALI I AKTIVEVE		509,190,036	416,490,427
DETYRIMET			
Detyrime ndaj Shoqërisë së Administrimit		639,283	520,886
Detyrime për kërkesa tërheqje nga fondi		173,574	2,317,726
Detyrime të tjera	13	1,401,909	1,443,949
TOTALI I DETYRIMEVE		2,214,766	4,282,561
AKTIVET NETO TË FONDIT TË PENSIONIT	14	506,975,270	412,207,865
Numri i kuotave të emetuara të Fondit të Pensionit		310,083	266,897
AKTIVET NETO PËR NJËSI		1,635	1,544

Këto pasqyra financiare janë miratuar më 28 mars 2018 në emër të Fondit nga Këshilli i Administrimit të Raiffeisen INVEST – Shoqëri Administruese e Fondeve të Pensionit dhe Sipërmarrjeve të Investimeve Kolektive sh.a. dhe u firmosën nga:

Administrator i Përgjithshëm

Edlira KONINI

Zv.Administratore e Përgjithshme

Alketa EMINI

Shënimet nga faqja 8 në 37 janë pjesë integrale e këtyre pasqyrave financiare

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Pasqyra e ndryshimeve në kapital në aktivet neto që i atribuohen mbajtësve të njësisve më dhe për vitin e mbylltur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek)

	Shënime	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Aktive neto që i atribuohen kontribuesve më 1 janar		412,207,866	324,297,953
Kontribute kapitale			
Tërheqje për pagesat e përfitimeve të pensionit dhe tërheqje të parakohshme		86,093,539	76,473,784
Rritja neto nga transakcionet kapitale		(17,199,797)	(12,799,736)
		68,893,742	63,674,048
Rritja në aktivet neto që i atribuohen kontribuesve nga operacionet		25,873,662	24,235,865
Aktive neto të atribuoshme ndaj kontribuesve	14	506,975,270	412,207,866
NUMRI I KUOTAVE TË PENSIONIT			
Njësi të pensionit të emetuara mbi bazën e kontributeve		53,986	50,790
Njësi të pensionit të tërhequra për shkak të pagesave të përfitimeve të pensionit/shlyerje		(10,800)	(8,505)
RRITJE NË NUMRIN E KUOTAVE TË FONDIT TË PENSIONIT		43,186	42,285

Shënimet nga faqja 8 në 37 janë pjesë integrale e këtyre pasqyrave financiare.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Pasqyra e flukseve të mjeteve monetare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek)

	Shënime	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Rrjedha e mjeteve monetare nga aktiviteti operacional			
Rritja në shumën që i atribuohet kontribuesve		25,873,662	24,235,865
Rregullime për:			
Fitime të parealizuar nga rivlerësimi i letrave me vlerë të mbajtura me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes	9	(4,860)	(2,016,707)
Të ardhura nga interesi		(32,878,380)	(27,920,393)
Tarifa e administrimit		6,842,354	5,544,711
Rrjedha e mjeteve monetare të përdorura në aktivitetet operacionale		(167,224)	(156,524)
Zvogëlim në aktivet financiare me vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes		5,714,666	-
Rritja në aktivet financiare të mbajtura deri në maturim		(99,675,615)	(98,856,880)
Rritje në detyrimet ndaj Shoqërisë Administruese (Zvogëlim) / Rritje në detyrimet e tjera		118,399	114,910
		(42,041)	595,551
Rrjedha e mjeteve monetare të përdorura në operacione		(94,051,815)	(98,302,943)
Interesi i arkëtuar		31,701,070	26,233,476
Tarifa e paguar e administrimit		(6,723,956)	(5,429,802)
Rrjedha e mjeteve monetare neto të përdorura në aktivitetet operacionale		(69,074,701)	(77,499,269)
Rrjedha e mjeteve monetare nga aktivitetet financuese			
Kontributet marrë nga kontribuesit		86,093,539	76,473,784
Kontributet të paguara kontribuesve		(17,199,797)	(7,817,400)
Rrjedha e mjeteve monetare neto nga aktivitetet financuese		68,893,742	68,656,384
Zvogëlim në mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre		(180,959)	(8,842,885)
Mjete monetare në fillim të vitit		9,259,342	18,102,227
Mjete monetare në fund të vitit	12	9,078,383	9,259,342

Shënimet nga faqja 8 në 37 janë pjesë integrale e këtyre pasqyrave financiare.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

1. HYRJE

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen ("Fondi") është një fond pensioni me ofertë publike i licensuar nga Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare ("AMF") bazuar në ligjin nr. 10197 më datë 10 dhjetor 2009 "Mbi fondet vullnetare të pensionit" dhe bazuar në vendimin nr.107 më datë 18 tetor 2011.

Qëllimi i fondit është të gjenerojë rritje kapitale afatmesme dhe afatgjatë duke ruajtur një raport optimal mes rritjes së kursimeve për pension dhe riskut të marrë përsipër. Ky qëllim synohet të arrihet nëpërmjet një portofoli të përberë kryesisht nga instrumenta financiarë të emetuar dhe garantuar nga Qeveria e Republikës së Shqipërisë.

Aktivitetet investuese të fondit manaxhohen nga Raiffeisen INVEST – Shoqëri Administruese e Fondeve të Pensionit dhe Sipërmarrjeve të Investimeve Kolektive sh.a. ("Shoqëria Administruese").

Fondi iu ofron investimin në kuota një grupi të gjerë investitorësh të cilët janë individë, nëpërmjet planeve të pensionit individuale ose profesionale.

Mbështetur në Ligjin nr. 10197, datë 10.12.2009, Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare miratoi gjithashtu First Investment Bank Albania sh.a. si bankë depozitare e Fondit të Pensionit Vullnetar Raiffeisen ("Depozitari"). Shoqëria Administruese dhe Depozitari mbajnë aktivet, veprimet dhe regjistrimet e veta të ndara nga aktivet, veprimet dhe regjistrimet kontabël të Fondit të Pensionit Vullnetar Raiffeisen.

Këto pasqyra financiare janë autorizuar për publikim nga Bordi i Drejtorëve më 28 mars 2018.

Këshilli i Administrimit i Shoqërisë administruese Raiffeisen Invest sh.a, si organi qëndror i saj përbëhet nga 8 antarë si më poshtë:

Z. Donalda GJORGA
Z. Peter Zilinek
Znj. Vilma BAÇE
Znj. Alda SHEHU
Zj. Vanita NIKOLLA
Znj. Alketa EMINI
Znj. Edlira KONINI

Kryetare e Këshillit të Administrimit
Zv/Kryetare e Këshillit të Administrimit
Anëtare e Këshillit të Administrimit
Anëtare e Këshillit të Administrimit
Anëtare e Këshillit të Administrimit
Anëtar i Këshillit të Administrimit
Anëtare e Këshillit të Administrimit

Administratorët janë:

Znj. Edlira Konini
Znj. Alketa Emini

Administrator i Përgjithshëm
Zv/Administratore e Përgjithshme

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL

Politikat kryesore kontabël të zbatuara në përgatitjen e këtyre pasqyrave financiare janë të paraqitura më poshtë. Këto politika janë aplikuar në vazhdimësi në të gjitha vitet e paraqitur, nëse nuk shprehet ndryshe.

(a) Bazat e përgatitjes

Pasqyrat financiare të Fondit të Pensionit Vullnetar Raiffeisen janë përgatitur mbi një bazë vijimësie dhe në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (SNRF).

Pasqyrat financiare janë përgatitur nën parimin e kostos historike, siç modifikohen nga rivlerësimi i aktiveve financiare dhe pasiveve financiare me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes.

Përgatitja e pasqyrave financiare në përputhje me SNRF kërkon përdorimin e vlerësimeve kontabël kritike, si dhe; ajo kërkon që Shoqëria Administruese të ushtrojë gjykimin e saj në procesin e zbatimit të politikave kontabël për fondin. Ndryshimet në supozime mund të kenë një ndikim të rëndësishëm në pasqyrat financiare në periudhën që supozimet kanë ndryshuar. Manaxhimi beson se supozimet e aplikuar janë të përshtatshme dhe se për këtë arsye pasqyrat financiare të Fondit paraqesin gjendjen financiare dhe rezultatet në mënyrë të drejtë. Zonat që përfshijnë një shkallë më të lartë të gjykitimit ose kompleksitetit, apo fushat ku supozimet dhe vlerësimet janë të rëndësishme për pasqyrat financiare janë paraqitur në Shënimin 7.

(b) Standarde dhe interpretime në fuqi për periudhën raportuese

Ndryshimet e mëposhtme të standardeve ekzistuese të publikuara nga Bordi i Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit dhe interpretimet e publikuara nga Komiteti i Interpretimeve të Raportimeve Financiare Ndërkombëtare janë në fuqi për periudhën raportuese:

- **Ndryshime në SNK 7 “Pasqyra e Levizjes së Mjeteve Monetare”**- Iniciativa e informacioneve shpjeguese (efektive për periudhat vjetore duke filluar në ose pas datës 1 Janar 2017),
- **Ndryshime në SNK 12 “Tatimi mbi të Ardhurat”** – Njohja e aktiveve tatimore të shtyra për humbjet e përealizuara (efektive për periudhat vjetore duke filluar në ose pas datës 1 Janar 2017),
- **Ndryshime në SNRF 12 si pasojë e “Përmirësimeve të SNRF-ve (cikli 2014-2016)”** rezultuar nga projekti i përmirësimit vjetor të SNRF (SNRF 1, SNRF 2, dhe SNK 28) kryesisht me një pikëpamje për të eliminuar mospërputhjet dhe për të qartësuar formulimin (ndryshimet mbi SNRF 12 do të jenë të aplikueshme për periudhat vjetore duke filluar në ose pas datës 1 Janar 2017).

Këto ndryshime në standardet dhe interpretimet ekzistuese nuk kanë ndikuar në politikat kontabël, pozicionin financiar dhe performancën e Fondit.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

---

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(b) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi

Në datën e autorizimit të këtyre pasqyrave financiare, standardet, përmirësimet dhe interpretimet e mëposhtme ishin publikuar por akoma nuk ishin në fuqi. Asnjë prej tyre nuk pritet të ketë efekt të ndjeshëm në pasqyrat e Fondit.

SNRF 9 “Instrumentat financiare” (efektiv për periudhat vjetore që fillojnë më apo pas datës 1 janar 2018),

Fondi parashikon se zbatimi i SNRF 9 në të ardhmen mund të ketë një ndikim në shumat e njohura në aktivet dhe detyrimet financiare. Pritet që SNRF 9 të rrisë nivelin e përgjithshëm të provigjoneve për aktivet dhe detyrime. Parashikimi është i bazuar në një kërkesë për të njohur provigjionet në shumën e parashikuar të kredive të pashlyera.

Fondi do të aplikojë SNRF 9 në 1 Janar 2018, sipas versionit të publikuar në Korrik 2014 dhe do të përshtasë ndryshimet e SNRF 9 në të njëjtën datë.

Më 27 dhjetor 2017, Parlamenti Europian publikoi rregulloren (EU) 2017/2395 mbi kërkesat në tranzicion drejt SNRF 9. Rregullorja mundëson zgjedhjen midis dy metodave të ndryshme përpara i përket njohjes së efektit të implementimit të standartit në kapitalin rregullator:

1. Njohja e efektit të plotë në mënyrë lineare, e shpërndarë në një periudhë 5 vjeçare, ose
2. Njohja e impaktit të plotë në ditën e përshtatjes.

Fondi ka vendosur të aplikojë metodën e dytë.

Klasifikimi dhe Matja e Përgjithshme

SNRF 9 përmban një përjasje të re për klasifikimin dhe matjen e aktiveve financiare, që reflekton modelin e biznesit sipas të cilit menaxhohen aktivet dhe karakteristikat e fluksit të mjeteve monetare të tyre.

Fondi do të aplikojë katër kategori për klasifikimin e Aktiveve Financiare:

- Aktivet financiare të matura me kosto të amortizuar (KA)
- Aktivet financiare të matura me vlerë së drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse (VDNATGJ)
- Aktivet Financiare të detyrueshme për t'u matur me vlerë të drejtë nëpërmjet fitim-humbjes (VDNFH) dhe
- Aktivet Financiare të matura me vlerë të drejtë nëpërmjet pasqyrave të fitim-humbjes (VDNFH)

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

---

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

Kategoritë ekzistuese të SNK 39 si: të mbajtura deri në maturim, kredi dhe llogari të arkëtueshme, të vlefshme për shitje do të eliminohen.

Aktivitet Financiare do të maten me koston e amortizuar nëse plotësohen të dy kushtet e mëposhtme:

- Aktiviteti mbahet sipas një modeli biznesi, objektivi i të cilit është të mbajë aktive financiare për të mbledhur flukse monetare kontraktuale
- Kushtet kontraktuale të aktivitetit financiar shprehin qartë termat kohorë të flukseve monetare, të cilat janë vetëm pagesa të principalit dhe interesit mbi principalin e mbetur.

Objektivi i një modeli biznesi mund të jetë mbajtja e aktiveve financiare për të mbledhur flukse monetare kontraktuale, edhe në rastin kur shitje të aktiveve financiare kanë ndodhur ose priten që të ndodhin.

Një aktiv financiar klasifikohet si i matur me VDNATGJ nëse ai mbahet nëpërmjet një modeli biznesi, objektivi i të cilit është të mbledhë flukse monetare kontraktuale dhe të shesë aktive financiare, kur kushtet kontraktuale të aktiveve financiare specifikojnë datat e caktuara të flukseve monetare, të cilat janë vetëm pagesa të principalit dhe interesit mbi principalin e mbetur.

Për njohjen fillestare të një instrumenti kapitali neto që nuk mbahet për shitje, Fondi mund të zgjedhë të paraqesë në mënyrë të pakthyeshme ndryshimet e mëvonshme në vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse. Kjo përzgjedhje bëhet për çdo investim individualisht dhe mbulon interesa strategjike që nuk paraqiten plotësisht në mënyrë të konsoliduar. Të gjithë aktivitetet e tjerë financiare, që nuk plotësojnë kriteret për tu klasifikuar si të matura me koston e amortizuar ose VDNATP, klasifikohen si të matura me vlerën e drejtë, ndryshimet e të cilës njihen në fitim-humbje. Si rrjedhojë, Fondi ka mundësinë që në njohjen fillestare të përcaktojë në mënyrë të pakthyeshme një aktiv financiar, matja e të cilit bëhet me VDNFH, nëse të vepruarit në këtë mënyrë eliminon ose redukton ndjeshëm një mospërputhje matjeje ose njohjeje, për shembull një mospërputhje kontabël që do të lindte nga matja e aktiveve ose detyrimeve, ose njohja e fitimeve dhe humbjeve në to, në baza të ndryshme. Një aktiv financiar klasifikohet në një nga këto kategori në njohjen e tij fillestare.

Vlerësimi i modelit të biznesit

Fondi ka vlerësuar objektivin e modelit të biznesit në të cilin një aktiv financiar mbahet në nivel portofoli, dhe kjo reflekton më së miri mënyrën se si menaxhohet biznesi dhe se si informacioni i përcillet drejtimit.

Në vlerësimin se cili model biznesi është i përshtatshëm, janë shqyrtuar kriteret e mëposhtme:

- Si performanca e modelit të biznesit (dhe aktiveve financiare të këtij modeli) janë vlerësuar dhe raportuar drejt personelit drejtues të njësisë ekonomike;
- Si ndikojnë rreziqet në performancën e modelit të biznesit (dhe aktiveve financiare të mbajtura brenda atij modeli) dhe mënyra e menaxhimit të këtyre rreziqeve;
- Si kompensohen drejtuesit e biznesit, p.sh. nëse kompensimi bazohet në vlerën e drejtë të aktiveve financiare ose në flukset monetare kontraktuale të mbledhura;

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

- Frekuenca, vlera dhe koha e realizimit të shitjeve në periudhat e mëparshme, arsyet për shitjet dhe pritshmëria për aktivitetin e ardhshëm të shitjeve; dhe
- Nëse aktiviteti i shitjeve dhe mbledhja e flukseve monetare kontraktuale janë pjesë integrale e modelit të biznesit apo ndodhin në mënyrë të rastësishme (modelet mbajtur deri në maturim dhe mbajtur për shitje)

Aktivitetet financiare që mbahen për tregtim dhe ato që vlerësohen me vlerë të drejtë do të maten me VDNFH.

Analizë e Karakteristikave të Flukseve Monetare Kontraktuale

Pasi Fondi përcakton se modeli i biznesit të një portofoli specifik është mbajtja e aktiveve financiare për të mbledhur flukse monetare kontraktuale (ose njëkohësisht mbledhja e flukseve monetare kontraktuale dhe shitja e aktiveve financiare), duhet të vlerësojë nëse kushtet kontraktuale të aktivitetit financiar specifikojnë datat e caktuara të flukseve monetare, të cilat janë vetëm pagesa të principalit dhe interesit mbi principalin e mbetur. Për këtë qëllim, interesi përcakton vlerën në kohë të parasë, rrezikun e kredisë që lidhet me shumën e principalit të papaguar gjatë një periudhe të caktuar kohore. Rreziqe dhe kosto të tjera themelore të huadhënies, si dhe një marzhin e fitimit. Ky vlerësim do të kryhet për çdo instrument në datën e njohjes fillestare të aktivitetit financiar.

Kur vlerëson nëse flukset monetare kontraktuale janë vetëm pagesa të principalit dhe interesit, Fondi do të marrë parasysh kushtet kontraktuale të instrumentit. Kjo do të përfshijë vlerësimin nëse aktiviteti financiar përmban një kusht kontraktual që mund të ndryshojë kohën ose shumën e flukseve të mjeteve monetare kontraktuale në mënyrë që të mos plotësojë këtë kusht. Fondi do të marrë në konsideratë:

- Parapagimin, kushtet e zgjatjes së kontratës
- Veçoritë e levës financiare
- Nëse një kusht i kontratës është i limituar në aktive ose flukse monetare specifike
- Instrumentet e lidhura me kontratë

Në vitin 2018, BSNK publikoi një amendament për SNRF 9 në lidhje me tiparet e parapagimit me kompensim negativ. Kompensimi negativ lind kur kushtet kontraktuale lejojnë huamarrësin të parapaguajë instrumentin para maturimit kontraktual, por shumën e parapagimit mund të jetë më e vogël se shumën e papaguar të principalit dhe interesit. Megjithatë, për t'u kualifikuar për matjen me anë të Kostos së Amortizuar, kompensimi negativ duhet të jetë kompensim i arsyeshëm për përfundimin e parakohshëm të kontratës. Fondi nuk pret një volum të lartë të parapagimeve me kompensim negativ, i cili duhet të matet detyrimisht me VDNFH.

Modifikimi i vlerës kohore të parasë dhe testit të vlerësimit

Vlera në kohë e parasë është elementi i interesit që merr në konsideratë kalimin e kohës (SNRF 9. B4. 1.9A). Nuk merr parasysh rreziqet e tjera (kredisë, likuiditet etj) ose kostot (administrative, etj.) të lidhura me mbajtjen e një aktiviteti financiar.

Në disa raste, elementi i vlerës në kohë të parasë mund të mos jetë plotësisht i saktë. Një rast i tillë ndodh kur norma e interesit e një aktiviteti financiar rivendoset periodikisht, por frekuenca e kësaj rivendosjeje nuk përputhet me maturitetin e normës së interesit. Në këtë rast njësitë duhet të vlerësojnë modifikimin, në mënyrë që të përcaktojnë nëse flukset monetare kontraktuale përfaqësojnë akoma pagesa vetëm të interesit dhe principalit, që do të thotë maturiteti i rivendosjes nuk ndryshon ndjeshëm flukset e mjeteve monetare nga një instrument standard i përsosur.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

Vlerësimi i ndikimit në klasifikim dhe matje

SNRF 9 do të ndikojë në klasifikimin dhe matjen e aktiveve financiare të mbajtura të Fondit më 1 Janar 2018 si më poshtë:

Kreditë dhe paradhëniet për bankat dhe klientët, të klasifikuar si hua dhe llogari të arkëtueshme të matura me koston e amortizuar sipas SNK 39, do të maten me koston e amortizuar në përputhje me SNRF 9.

Aktivet financiare të mbajtura deri në maturim, të matura me koston e amortizuar sipas SNK 39, si rregull gjithashtu do të maten me koston e amortizuar në përputhje me SNRF 9. Instrumentet e borxhit të vlefshëm për shitje, të matura me vlerën e drejtë nëpërmjet kapitalit sipas SNK 39, si rregull gjithashtu do të maten në VDNATGJ në përputhje me SNRF 9.

Kontabiliteti mbrojtës

SNRF 9 lejon opsionet e kontabilitetit mbrojtës. Fondi planifikon të vazhdojë të zbatojë dispozitat për kontabilitetin mbrojtës në përputhje me SNK 39, duke marrë parasysh ndryshimet të paraqitura në shënimet shpjeguese sipas SNRF 7.

Zhvlerësimi i përgjithshëm

Llogaritja e humbjeve të pritura të kredisë kërkon përdorimin e parashikimeve kontabël të cilat, sipas përkufizimit, rrallëherë do të jenë të barabarta me rezultatet aktuale. Drejtimi ushtron gjykim në zbatimin e politikave kontabël të Kompanisë së Administrimit.

Fondi vlerëson në bazë të parashikimit humbjet e pritura të kredisë të lidhura me aktivet e saj të borxhit të mbartura me koston e amortizuar dhe VDNATGJ, dhe me ekspozimin që rrjedh nga angazhimet e huasë, kontratat e qirasë dhe kontratat e garancisë financiare. Fondi njuh provigjon për humbje të tilla në çdo datë raportimi.

Matja e humbjeve të pritshme të kredisë

Matja e humbjeve të pritura të kredisë pasqyron një vlerë të paanshme dhe me probabilitet të ponderuar që përcaktohet duke vlerësuar një sërë rezultatesh të mundshme, vlerën në kohë të parasë dhe informacionin e arsyeshëm dhe të mbështetur që është në dispozicion pa kosto ose përpjekje të panevojshme në datën e raportimit për ngjarjet e kaluara, aktuale dhe parashikimet e kushteve të ardhshme ekonomike.

Matja e lejesës për humbjet e pritshme të kredisë për aktivet financiare të matura me koston e amortizuar dhe vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse, është një zonë që kërkon përdorimin e modeleve komplekse dhe supozimeve të rëndësishme në lidhje me kushtet e ardhshme ekonomike dhe sjelljen e kredisë.

Vlerësime të rëndësishme:

- Përcaktimi i kritereve për rritje të ndjeshme të rrezikut të kredisë
- Zgjedhja e modeleve dhe supozimeve të përshtatshme për matjen e humbjeve të pritura të kredisë
- Vendosja e numrit dhe peshave relative të skenarëve të ardhshëm për secilin lloj produkti/tregu dhe humbjet e pritura të kredisë të lidhura
- Krijimi i grupeve të aktiveve financiare të ngjashme me qëllim matjen e humbjeve të pritshme të kredisë.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

Vlerësimi i ekspozimit të kredisë për qëllime të menaxhimit të rrezikut është kompleks dhe kërkon përdorimin e modeleve. Vlerësimi i rrezikut të kredisë për një portofol të aktiveve përfshin vlerësime të mëtejshme në lidhje me mundësitë e mosshlyerjeve të ndodhura, të raporteve të lidhura me humbjen dhe korrelacioneve të mosshlyerjeve ndërmjet palëve. Fondi mat rrezikun e kredisë duke përdorur probabilitetin e mosshlyerjes së kredive, ekspozimin në mosshlyerje të kredisë dhe humbjet nga mosshlyerja. Kjo është një metodë mbizotëruese e përdorur për qëllimet e matjes së humbjeve të pritshme të kredisë sipas SNRF 9.

SNRF 9 përshkruan një model me tre hapa për zhvlerësimin bazuar në ndryshimet në cilësinë e kredisë që nga njohja fillestare. Ky model kërkon që një instrument financiar, i cili nuk është i zhvlerësuar nga kreditë në njohjen fillestare, klasifikohet në Fazën 1 dhe rreziku i tij i kreditit monitorohet vazhdimisht. Nëse është identifikuar një rritje e ndjeshme e rrezikut të kredisë që nga njohja fillestare, instrumenti financiar kalon në Fazën 2, por nuk konsiderohet të jetë i zhvlerësuar nga kredia. Nëse instrumenti financiar është i zhvlerësuar nga kreditimi, instrumenti financiar më pas zhvendoset në Fazën 3.

Për instrumentet financiare në Fazën 1, humbja e pritshme e kredisë matet me një shumë të barabartë me pjesën e humbjeve të pritshme të kredisë që rezultojnë nga ngjarjet e mundshme gjatë 12 muajve të ardhshëm. Instrumentet në Fazat 2 ose 3 kanë humbjet e pritshme të kredive të matura në bazë të humbjeve të pritura të kredisë gjatë gjithë jetëgjatësisë. Sipas SNRF 9, kur matet humbja e pritshme e kredisë është e nevojshme të merret në konsideratë informacioni për të ardhmen. Aktivitetet financiare të blera ose me origjinë nga kreditë e zhvlerësuar janë aktive financiare të cilat janë të zhvlerësuar nga kredia në njohjen fillestare. Humbja e pritshme e kreditit matet në vazhdimësi të jetës (Faza 3).

Rritja e ndjeshme e rrezikut të kredisë

Fondi konsideron që një instrument financiar ka përjetuar një rritje të ndjeshme të rrezikut të kredisë kur një ose më shumë nga kriteret e mëposhtme sasiore, cilësore ose ndaluese të mëposhtme janë plotësuar:

Kriteret sasiore

Fondi përdor kriteret sasiore si tregues parësor të rritjes së konsiderueshme të rrezikut të kredisë për të gjitha portofolet materiale.

Për vlerësimin sasior, Fondi krahason kurbën e probabilitetit të mospagimit për të gjithë jetëgjatësinë me të dhënat e matura, me kurbën e ardhshme të probabilitetit të mos pagimit në datën e njohjes fillestare. Për vlerësimin e kurbës së probabilitetit të mospagimit për të gjithë jetëgjatësinë në datën e njohjes fillestare, bëhen supozime rreth strukturës së saj. Për instrumentet financiare me vlerësim të lartë, supozohet se kurba do të përkeqësohet me kalimin e kohës. Për instrumentet financiare me vlerësim të ulët, supozohet se kurba do të përmirësohet me kalimin e kohës. Shkalla e përmirësimit ose përkeqësimit do të varet nga niveli i vlerësimit fillestar.

Fondi nuk është në dijeni të ndonjë praktike tregu të pranuar përgjithësisht, e cila specifikon një nivel për të cilin një instrument financiar duhet të transferohet në Fazën 2. Nga kjo perspektivë, pritet që rritja e probabilitetit të mospagimit në datën e raportimit, e cila konsiderohet e rëndësishme, do të zhvillohet gjatë një periudhe kohore si rezultat i një procesi përsëritës ndërmjet pjesëmarrësve të tregut dhe mbikëqyrësve.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

Kriteret cilësore

Fondi përdor kriteret cilësore si një tregues dytësor për rritje të rëndësishme të rrezikut të kredisë për të gjitha portofolet materiale. Transferimi në Fazën 2 zhvillohet kur plotësohen kriteret e mëposhtme.

Për portofolet qeveritare, bankare, të korporatave dhe të financave të projektit, nëse huamarrësi plotëson një ose më shumë nga kriteret e mëposhtme:

- Treguesit e jashtëm të tregut
- Ndryshime në kushtet e kontratës
- Ndryshime në qasjen e drejtimit
- Gjykimi i ekspertëve

Vlerësimi i një rritjeje të konsiderueshme të rrezikut të kredisë përfshin informacione të ardhshme dhe kryhet në baza tremujore në një nivel marrëveshjeje për të gjithë portofolet jo të tregtueshme të mbajtur nga Fondi.

Për portofolet e tregëtueshme, nëse huamarrësi plotëson një ose më shumë nga kriteret e mëposhtme:

- Lëshime përsa i përket marrëveshjes së kredisë, kur huamarrësi po kalon vështirësi
- Gjykimi i ekspertëve

Vlerësimi i një rritjeje të konsiderueshme të rrezikut të kredisë përfshin informacion për të ardhmen dhe kryhet në baza mujore në një nivel marrëveshjeje për të gjitha portofolet retail të mbajtura nga Fondi

Ndalesa

Nëse një huamarrës vonohet më shumë se 30 ditë për pagesat e tij kontraktuale, instrumenti financiar mendohet të ketë patur një rritje të ndjeshme në rrezikun e kredisë dhe në këtë rast, aplikohet një ndalesë. Në disa raste të kufizuara, supozimi se aktivet financiare të cilat janë me më shumë se 30 dite vonesa duhet të kalojnë në Fazën 2, hidhet poshtë.

Fondi nuk ka përdorur përjashtimin që vjen nga rreziku i ulët i kredisë për klientët huamarrës; megjithatë, përdor në mënyrë selektive përjashtimin që vjen nga rreziku i ulët i kredisë për instrumentat e borxhit.

Përcaktimi i mospagimit dhe aktiveve të zhvlerësuara nga kreditimi

Fondi përcakton që një instrument financiar është në mospagim, i cili është plotësisht i linjësuar me përkufizimin e zhvlerësimit nga kreditimi, kur plotëson një ose më shumë nga kriteret e mëposhtme:

Huamarrësi është më shumë se 90 ditë me vonese për pagesat e tij kontraktuale;

Nuk është bërë asnjë përpjekje për të hedhur poshtë supozimin se aktivet financiare të cilat janë më shumë se 90 ditë me vonese duhet të jenë në Fazën 3.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

Huamarrësi ka gjasa për të mos paguar, që tregon se është në vështirësi të konsiderueshme financiare. Këto janë raste kur:

- Huamarrësit i janë mundësuar lëshime për një afat të gjatë për shkak të vështirësive që është duke kaluar ose mund të kalojë
- Huamarrësi është i vdekur
- Huamarrësi është i paafte të paguajë
- Huamarrësi është në kundërshtim me kushtet financiare të kontratës
- Nuk ka një treg aktiv për aktivin financiar për shkak të vështirësive financiare
- Është e mundshme që huamarrësi të hyjë në falimentim
- Aktivet financiare janë blerë ose origjinojnë me një zbritje të thellë nga cmimi, që pasqyron humbjet e shkaktuara te kredisë.

Kriteret e mësipërme janë zbatuar mbi të gjitha instrumentet financiare të mbajtura nga Fondi dhe janë në përputhje me përkufizimin e mospagimit të përdorur për qëllime të menaxhimit të brëndshëm të rrezikut të kredisë.

Shpjegimi i të dhënave, supozimeve dhe teknikave të vlerësimit

Humbja e pritshme e kredisë matet në bazë të një periudhe 12-mujore ose jetëgjatësisë, në varësi të faktit nëse ka ndodhur një rritje e konsiderueshme në rrezikun e kredisë që nga njohja fillestare ose nëse një aktiv konsiderohet si i dëmtuar nga kredia.

Informacioni ekonomik për të ardhmen gjithashtu përfshihet në përcaktimin e probabilitetit të mospagimit 12-mujor dhe të probabilitetit të mospagimit për të gjithë jetëgjatësinë e aktivit, ekspozimit në mospagim dhe humbja nga mospagimi. Këto supozime ndryshojnë sipas llojit të produktit. Humbjet e pritshme të kredisë janë prodhimi i probabilitetit të mospagimit, humbja nga mospagimi, ekspozimi në mospagim dhe faktorit skontues (FS).

Probabiliteti i mosshlyerjes

Probabiliteti i mosshlyerjes paraqet mundësinë që një huamarrës nuk përmbush detyrimet financiare gjatë 12 muajve të ardhshëm ose gjatë jetës së mbetur të detyrimit. Si rregull, probabiliteti i mosshlyerjes është llogaritur duke përdorur probabilitetin rregullator 12 mujor të mosshlyerjes, pa asnjë marzh konservativizmi. Më pas përdoren metoda të ndryshme statistikore për të gjeneruar një vlerësim se si do të llogaritet profili i mosshlyerjes nga pika e njohjes fillestare e përgjatë gjithë jetës së kredisë ose portofolit të huave.

Në rastet e kufizuara kur disa të dhëna nuk janë në dispozicion, për llogaritjen përdoret grupimi, mesatarja ose krahasimi i të dhënave.

Humbja nga mosshlyerja

Humbja nga mosshlyerja, paraqet pritshmërinë që ka Fondi për shkallën e humbjes lidhur me ekspozim që nuk është paguar në kohë. Kjo humbje varion sipas produktit apo palës së tretë nga e cila rrjedh. Humbja nga mospagimi shprehet si përqindje për njësi ekspozimi në kohën e mospagimit. Ajo llogaritet në bazë 12 mujore ose për të gjithë jetëgjatësinë, ku humbja nga mospagimi 12-mujor është përqindja e humbjes që pritet të pësohet nëse ndodh mospagimi në 12 muajt e ardhshëm dhe humbja nga mospagimi gjatë jetës është përqindja e humbjes që pritet të pësohet nëse mospagimi ndodh gjatë jetës së mbetur.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

Ekspozimi i mosshlyerjes

Ekspozimi në mospagim bazohet në shumat që Fondi pret që klientët t'i kenë borxh në kohën e mospagimit, gjatë 12 muajve të ardhshëm ose gjatë jetës së mbetur. Ekspozimi në Mospagim 12-mujor dhe gjatë jetëgjatësisë përcaktohen në bazë të profilit të pagesës së pritshme, e cila ndryshon sipas llojit të produktit.

Për produktet e amortizueshme dhe huatë që mundësojnë shlyerjen e njëhershme të principalit në maturim (bullet), llogaritja e ekspozimit në mospagim është bazuar në shlyerjet kontraktuale të huamarrësit gjatë një periudhe 12 mujore ose për të gjithë jetëgjatësinë. Aty ku është e përshtatshme, në llogaritje merren parasysh supozimet e ripagimit/rifinancimit të parakohshëm.

Për produktet rrotulluese (revolving), ekspozimi në mospagim llogaritet duke i shtuar shumës së tërhequr një faktor konvertimi të kedisë, i cili lejon tërheqjen e pritshme të kufirit të mbetur deri në kohën e mospagimit. Marzhet rregullatorë të kujdesshme hiqen nga faktori i konvertimit të kredisë. Në rastet e kufizuara kur disa të dhëna nuk janë plotësisht të disponueshme, për llogaritjen përdoret krahasimi i inputeve.

Faktori aktualizues

Si rregull, për ekspozime në pasqyrën e pozicionit financiar që nuk janë qera financiare ose instrumenta të blerë ose të origjinuar nga zhvlerësimi i kredisë, norma skontuese e përdorur në llogaritjen e humbjes së pritshme të kredisë është norma efektive e interesit ose një përafrim i saj.

Humbja e pritshme e kredisë është një produkt i Probabilitetit të mosshlyerjes, humbja nga mosshlyerja dhe Ekspozimi i mosshlyerjes, shumëzuar me probabilitetin e mungesës së mospagimit (probabilitetin e pagimit) të një periudhe më para periudhës kohore të konsideruar. Kjo e fundit shprehet nga funksioni i mbijetesës S. Kjo llogarit vlerat e ardhshme të humbjeve të pritura të kredisë, të cilat pastaj skontoohen në datën e raportimit dhe më pas mbliidhen. Vlerat e llogaritura të humbjeve të pritshme të kredisë peshohen me një skenar të ardhshëm.

Modele të ndryshme janë përdorur për të vlerësuar dispozitat e Fazës 3 të shumave të papaguara të kredisë dhe këto mund të grupohen në kategoritë e mëposhtme:

- Qeveritë, klientët korporata, financimet e projektit, institucionet financiare, qeveritë lokale dhe rajonale, kompanitë e sigurimeve dhe ndërmarrjet e investimeve kolektive - Provigjonet e Fazës 3 llogariten nga menaxherët e ristrukturimit që skontojnë flukset e pritshme të parasë sipas normës së përshtatshme efektive të interesit.
- Kredi me hipotekë për individë – Provigjonet e Fazës 3 krijohen duke llogaritur vlerën e zbritur të realizimit të kolateralit.
- Kreditë e tjera të shitjes me pakicë - Provigjonet e Fazës 3 gjenerohen duke llogaritur vlerësimin më të mirë statistikor të humbjes së pritshme, duke marrë parasysh kostot indirekte.

Nuk është bërë asnjë përpjekje për të hedhur poshtë supozimin se aktivet financiare që janë me më shumë se 90 ditë vonesë duhet të jenë në Fazën 3.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

Informacion për të ardhmen

Vlerësimi i një rritjeje të konsiderueshme të rrezikut të kredisë dhe llogaritja e humbjeve të pritura të kredisë përfshijnë informacion që sheh nga e ardhmja. Fondi ka kryer analiza historike dhe ka identifikuar variabla kryesorë ekonomike që ndikojnë në rrezikun e kredisë dhe humbjet e pritshme të kredisë për çdo portofol.

Gjykim i ekspertëve zbatohet në këtë proces. Parashikimet e variablave ekonomike (skenari ekonomik bazë) sigurohen nga Raiffeisen Research në baza tremujore dhe japin parashikimin më të mirë për ekonominë gjatë tre viteve të ardhshme. Pas tre vjetësh, për të projektuar variablat ekonomike për jetëgjatësinë e plotë të secilit instrument, përdoret një metodë e kthimit në mesatare, që do të thotë se variablat ekonomike kanë tendencë ose të jenë një normë mesatare afatgjatë ose të kenë një normë mesatare të rritjes afatgjatë deri në maturim.

Ndikimi i variablave ekonomike mbi probabilitetin e mospagimit, humbja në mospagim dhe ekspozimi në mospagim përcaktohet duke përdorur regresionin statistikor për të kuptuar ndikimin që ndryshimet në këto variabla kanë pasur historikisht në normat e mospagimit dhe mbi përbërësit e humbjes në mospagim dhe ekspozimit në mospagim.

Përveç skenarit ekonomik bazë, Raiffeisen Research gjithashtu ofron një skenar me rastin më të mirë dhe një skenar me rastin më të keq, të ponderuara për të siguruar kapërcimin e jo-linearitetit. Fondi ka arritur në konkluzionin se tre skenare ose më pak kapin në mënyrë të përshtatshme jo-linearitetin. Peshat e skenarit përcaktohen nga një kombinim i analizës statistikore dhe gjykimit të ekspertizës së kredisë, duke marrë parasysh gamën e rezultateve të mundshme që secili skenar i zgjedhur përfaqëson. Fondi konsideron që këto parashikime përfaqësojnë vlerësimin më të mirë të rezultateve të mundshme dhe mbulojnë çdo jo-linearitet dhe asimetri të mundshme në portofolet e ndryshme të Bankës.

Analiza e ndjeshmërisë

Supozimet më të rëndësishme që ndikojnë në lejesën e humbjes së pritshme së kredisë janë si më poshtë:

- Portofolet e korporatave
  - Prodhimi i Brendshëm Bruto
  - Shkalla e papunësisë
  - Norma afatgjatë e obligacioneve qeveritare
  - Norma e inflacionit
- Portofole e tregtueshme
  - Prodhimi i Brendshëm Bruto
  - Shkalla e papunësisë
  - Çmimet e pasurive të paluajtshme

Tranzicioni

Ndryshimet në politikat kontabël që rrjedhin nga miratimi i SNRF 9 në përgjithësi do të zbatohen në mënyrë retrospektive, përveç siç përshkruhet më poshtë:

- Fondi do të përfitojë nga përjashtimi duke e lejuar atë të mos rishikojë informacionin krahasues për periudhat e mëparshme në lidhje me ndryshimet në klasifikimin dhe matjen (duke përfshirë zhvlerësim). Diferencat në vlerën kontabël të aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare që rezultojnë nga zbatimi i SNRF 9 njihen në fitimet e pashpërndara që nga 1 janari 2018.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(c) Standarde dhe interpretime të publikuara por akoma jo në fuqi (vazhdim)

Vlerësimet e mëposhtme duhet të bëhen në bazë të fakteve dhe rrethanave që ekzistojnë në datën e aplikimit fillestar:

- Përcaktimi i modelit të biznesit në të cilin mbahet një aktiv financiar.
- Emërtimi dhe revokimi i emërtimeve të mëparshme të aktiveve dhe detyrimeve të caktuara financiare të matura në VDNFH
- Caktimi i disa investimeve strategjike që nuk mbahen për tregtim si në VDNATGJ.

SNRF 15 "Të ardhura nga Kontratat me Klientët" dhe ndryshime të mëtejshme (efektive duke filluar 1 Janar 2018 e në vazhdim),

SNRF 16 "Qiratë" (efektive duke filluar 1 Janar 2019 e në vazhdim),

Ndryshime në SNRF 10 "Pasqyrat financiare të konsoliduara" dhe SNK 28 "Investime në pjesëmarrje dhe sipërmarrje të përbashkëta"- Shitja apo kontributi i pasurive ndërmjet një investitori dhe bashkëpunatori të tij ose sipërmarrje të përbashkët (efektiv për periudhat vjetore që fillojnë më apo pas datës 1 Janar 2017),

Ndryshimet në SNK 7 "Pasqyra e Fluksit të Mjeteve Monetare" - Nisma Për Paraqitje (efektive për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas 1 Janar 2017),

Ndryshime në SNK 12 "Tatimet mbi të ardhurat", - Njohja e aktiveve tatimore të shtyra për Humbjet e Përcaktuara (efektive për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas datës 1 Janar 2017)

Ndryshime në disa standarde "Përmirësimet e SNRF-ve (2014 -2016)" që rezultojnë nga projekti i përmirësimit vjetor të SNRF-ve (SNRF 1, SNRF 12, SNK 28) kryesisht me qëllim **heqjen e mospërputhjeve dhe sqarimin e fjalëve (ndryshimet për SNRF 12 duhet të aplikohen për periudhat vjetore që fillojnë më apo pas datës 1 Janar 2017 dhe ndryshimet për SNK 28 duhet të aplikohen për periudhat vjetore që fillojnë më apo pas datës 1 Janar 2018).**

IFRIC 22 "Transaksionet në monedhë të huaj dhe shqyrtimi i parapagesave" (efektive për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas datës 1 Janar 2018)

Fondi ka zgjedhur të mos adoptojë këto standarde, rishqyrtime dhe interpretime përpara datës së tyre efektive. Fondi parashikon se adoptimi i këtyre standardeve nuk do të ketë impakt material në pasqyrat financiare të Fondit në periudhën fillestare të zbatimit nga Fondi.

(d) Entiteti i investimit dhe konsolidimi

Fondi ka investitorë të shumtë jo të lidhur dhe kryen investimeve të shumta. Fondi është caktuar që të plotësojë përkufizimin e një entiteti investimesh sipas SNRF 10, ndërsa kushtet e mëposhtme ekzistojnë:

- (a) Fondi mbledh aktive me qëllim që t'iu sigurojë investitorëve shërbime profesionale të manaxhimit të investimeve.
- (b) Qëllimi i biznesit të Fondit, i cili u është komunikuar direkt investitorëve, është të investojë aktivet me qëllim përfitimin e të ardhurave nga kapitali dhe nga investimet.
- (c) Investimet janë të matura dhe vlerësuara mbi bazën e vlerës së drejtë.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(e) Aktivet dhe detyrimet financiare

i Njohja

Aktivët financiarë njihen në pasqyrën e pozicionit financiar në ditën kur entiteti bëhet palë kontraktuale në lidhje me një instrument në përputhje me blerjen e rregullt të tij. Një mënyrë e rregullt blerjeje ose shitjeje e një instrumenti financiar njih si datë kontabilizimi të aktivitetit, datën e shlyerjes.

Dita e shlyerjes është dita kur aktivi i livrohët entitetit.

Dita e shlyerjes i referohët a) njohjes së aktivitetit në ditën kur ai merret nga entiteti b) çregjistrimit të aktivitetit dhe njohjes së fitimit/humbjes neto nga shitja në ditën kur ai livrohët/dërgohët nga entiteti. Kur aplikohët dita e shlyerjes, entiteti kontabilizon çdo ndryshim në vlerën e drejtë të aktivitetit gjatë periudhës midis datës së tregimit dhe datës së shlyerjes. Me fjalë të tjera, ndryshimi në vlerë nuk njihët për aktivet të mbajtura me kosto ose kosto të amortizuar; njihët si fitim ose humbje për aktivet e klasifikuara si aktive financiare të njohura me vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes; njihët në pasqyrën e fitimit ose humbjes dhe të ardhurave të tjera përmbledhëse për aktivet e vlefshme për shitje.

Detyrimet njihen fillimisht në datën kur entiteti bëhet palë e kontratës.

ii Çregjistrimi

Fondi çregjistron një aktiv financiar kur mbarojnë të drejtat kontraktuale të flukseve të mjeteve monetare nga aktivi financiar, ose kur të drejtat për të arkëtuar flukse monetare kontraktuale të aktivitetit financiar janë transferuar në një transaksion me të cilin transferohen kryesisht të gjitha rreziqet dhe përfitimet e pronësisë së aktiv financiar. Fondi nuk njih një detyrim financiar kur detyrimet kontraktuale janë përmbushur, ndërprerë apo kanë përfunduar.

Fondi merr pjesë në transaksione me anë të të cilave transferon aktive të njohura në pasqyrën e pozicionit financiar, por mban të gjitha ose kryesisht të gjitha rreziqet dhe përfitimet e aktivitetit të transferuar, ose një pjesë të tyre. Nëse të gjitha ose kryesisht të gjitha rreziqet dhe përfitimet mbahen, atëherë aktivet e transferuara nuk çregjistrohen nga pasqyra e pozicionit financiar.

Në transaksionet në të cilat Fondi as nuk mban dhe as nuk transferon rreziqet dhe përfitimet e pronësisë mbi aktivet financiare, aktivi çregjistrohët nëse kontrolli mbi to humbët.

iii Matja e vlerës së drejtë

Pas njohjes fillestare të gjitha aktivet financiare maten me vlerën e drejtë. Përkufizimi i vlerës së drejtë të aktiveve dhe detyrimeve financiare është përcaktuar duke përdorur teknika të vlerësimit. Metodën e vlerësimit përfshijnë teknikën e vlerës aktuale neto, metodën e flukseve monetare të skontuara dhe krahasimin me instrumente të tjerë të ngjashëm, për të cilët ekzistojnë çmime tregu dhe metoda vlerësimi. Ndryshimet në vlerën e drejtë janë njohur menjëherë në pasqyrën përmbledhëse të të ardhurave.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(e) Aktivet dhe detyrimet financiare (vazhdim)

iv Identifikimi dhe matja e zhvlerësimit

Në çdo datë raportimi Fondi vlerëson, nëse ka një evidencë objektive që aktivet financiare, të cilat nuk mbahen me vlerën e drejtë përmes fitim - humbjes, janë zhvlerësuar. Aktivet financiare zhvlerësohen kur evidenca objektive paraqet që një ngjarje që sjell humbje ka ndodhur pas njohjes fillestare të aktivitetit dhe që ngjarja që sjell humbje ka ndikim në flukset e ardhshme të parasë së aktivitetit, të cilat mund të maten me besueshmëri.

v Investime të mbajtura deri në maturim

Investimet e mbajtura deri në maturim janë aktive financiare me pagesa fikse ose të përcaktuara dhe maturitet të fiksuar që Fondi ka synimin e qartë dhe aftësinë për të mbajtur deri në maturim, dhe të cilat nuk janë përcaktuar me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes ose në dispozicion për shitje. Investimet e mbajtura deri në maturim mbahen me koston e amortizuar duke përdorur metodën e interesit efektiv. Çdo shitje ose riklasifikim i shumave të konsiderueshme të investimeve të mbajtura deri në maturim që nuk janë afër maturimit të tyre do të rezultonte në riklasifikimin e të gjithë investimeve të mbajtura deri në maturim si të disponueshme për shitje, dhe do të parandalonte Kompaninë të klasifikonte letrat me vlerë për qëllime investimi si instrumenta të mbajtura deri në maturim për periudhën aktuale dhe gjatë dy viteve financiare pasuese.

vi Investimeve të mbajtura me vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes

Fondi mban disa instrumenta me vlerën e drejtë, me ndryshimet e vlerës së drejtë të njohura menjëherë në fitim ose humbje, siç përshkruhet në politikën kontabël 2 (c) (iii). Një prezantim të detajuar të matjeve të vlerës së drejtë mund ta gjeni në shënimin 6 dhe 7.

(f) Mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre

Mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre përfshijnë aktive financiare me shkallë likuiditeti të lartë, me maturitet më të vogël se tre muaj, të cilat nuk ndikohen shumë nga ndryshimet në vlerën e drejtë dhe përdoren nga Fondi për administrimin e angazhimeve afatshkurtra. Mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre mbahen në pasqyrën e pozicionit financiar me kosto të amortizuar.

(g) Llogaritë e arkëtueshme

Llogaritë e arkëtueshme njihen në fillim në pasqyrën e pozicionit financiar me vlerën e drejtë dhe maten në vazhdim me kosto të amortizuar, duke i zbritur zhvlerësimin.

(h) Llogari të pagueshme dhe të tjera

Llogaritë e pagueshme dhe të tjera janë paraqitur me kosto të amortizuar.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbylltur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(i) Rënia në vlerë e aktiveve jo-financiare

Vlera kontabël e aktiveve jo-financiare të Fondit rishikohet në çdo datë raportimi për të përcaktuar nëse ka evidenca për zhvlerësim. Nëse ka evidenca të tilla atëherë vlerësohet vlera e rikuperueshme e aktivitetit. Një humbje nga rënia në vlerë njihet nëse vlera kontabël e një aktivi ose e njësisë gjeneruese të mjeteve monetare tejkalon vlerën e rikuperueshme. Një njësi gjeneruese e mjeteve monetare është grupi më i vogël i identifikueshëm i aktiveve që gjeneron flukse monetare që janë të pavarura nga aktivitetet dhe grupet e tjera. Humbjet nga rënia në vlerë njihen në fitim ose humbje. Shuma e rikuperueshme e një aktivi ose e njësisë gjeneruese të mjeteve monetare është më e madhe se vlera e tij në përdorim dhe se vlera e drejtë minus kostot e shitjes.

Në vlerësimin e vlerës në përdorim, flukset e ardhshme të mjeteve monetare janë skontuar me vlerën e tyre aktuale duke përdorur një normë skontimi para taksave që reflekton vlerësimin aktual të tregut për vlerën në kohë të parasë dhe rreziqet specifike për aktivin. Humbjet nga zhvlerësimi të njohura në periudhat e mëparshme vlerësohen në çdo datë raportimi për të parë nëse humbja është zvogëluar apo nuk ekziston. Humbja nga rënia në vlerë rimmerret nëse ka pasur një ndryshim në vlerësimet e përdorura për përcaktimin e vlerës së rikuperueshme. Humbja nga rënia në vlerë anulohet deri në atë masë sa vlera kontabël e aktivitetit nuk tejkalon vlerën kontabël që do të përcaktohej duke i zbritur amortizimin, në qoftë se humbja nga rënia nuk ishte njohur.

(j) Kuotat e shlyeshme

Fondi emeton kuota të shlyeshme, me kërkesë të investitorit. Kuotat klasifikohen si detyrime financiare. Çdo investitor që ka bërë shlyerje të kuotave të tij, mund të ri-investojë në Fond nëpërmjet depozitimit të mjeteve monetare ekuivalente me vlerën e kuotave të kërkuara. Kuotat janë të shlyeshme çdo ditë. Në momentin e kërkesës për shlyerje, kuotat që do të shlyhen mbarten në vlerën e shlyerjes si detyrim i pagueshëm në pasqyrën e pozicionit financiar të Fondit.

Vlera neto e aktiveve është e barabartë me vlerën totale të aktiveve neto minus detyrimet e Fondit.

(k) Vlera neto e aktiveve

Vlera neto e aktiveve është e barabartë me vlerën totale të aktiveve neto minus detyrimet e Fondit.

(l) Vlera e kuotës së fondit

Vlera e një kuote të fondit është e barabartë me vlerën neto të aktiveve pjesëtuar me numrin e kuotave në datën e raportimit. Bazuar në politikën e Fondit, vlera e një kuote në nisjen e Fondit ishte e barabartë me 1,000 Lek.

(m) Të ardhurat nga interesi

Të ardhurat nga interesi përfshijnë hyrjet nga kuponat e obligacioneve dhe interesat nga bonot e thesarit si dhe interesat nga depozitat maturuara gjatë vitit dhe interesat e llogarisë rrjedhëse. Të ardhurat nga interesi njihen në bazë përlllogaritjeje.

(n) Tarifa e Shoqërisë Administruese

Fondi duhet t'i paguajë Shoqërisë së Administrimitnjë një tarifë prej 1.5% në vit (2016: 1.5%) të vlerës së aktiveve neto, si shpenzim i cili llogaritet në baza ditore.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

2. PËRMBLEDHJE E POLITIKAVE TË RËNDËSISHME KONTABËL (VAZHDIM)

(o) Fitimi / humbje te realizuara

Fitim / humbjet e realizuara njihen nga shitja e letrave me vlerë si diferencë midis çmimit të ofruar të shitjes dhe vlerës së titullit në momentin e shitjes dhe nga interesat e letrave me vlerë të maturuara të blera me premium ose skonto. Këto dallime njihen në fitim ose humbje kur ndodhin.

(p) Fitimi / humbje të perealizuara

Fitimi / humbja e perealizuar njihet si diferencë midis kostos dhe vlerës së drejtë. Kur letrat me vlerë shiten fitim / humbja e perealizuar transferohet në fitim/ humbje për periudhën.

(q) Krahasueshmëria

Të gjitha shumat jane raportuar ose paraqitur me informacione krahasuese.

3. MANAXHIMI I RREZIKUT FINANCIAR

(a) Përmbledhje

Aktivitetet e Fondit e ekspozojnë atë ndaj një shumëllojshmërie rreziqesh financiare: rrezikut të tregut (duke përfshirë rrezikun e këmbimit valutor, rrezikun e normës së interesit dhe rreziqe të tjera të çmimeve), rrezikut të kredisë dhe rrezikut të likuiditetit të cilat janë shpjeguar me hollësi më poshtë:

Struktura e administrimit të rrezikut

Në bazë të ligjit nr. 10197, datë 10 dhjetor 2009 "Për fondet e pensionit vullnetar" Shoqeria Administruese ka përfshirë në strukturën e saj, Njësinë e Menaxhimit të Rrezikut, përgjegjës për administrimin e rrezikut dhe për raportimin në Keshillin e Administrimit.

Politikat e menaxhimit të rrezikut të Fondit janë krijuar për të identifikuar dhe analizuar rreziqet e hasura nga institucioni financiar, për të vendosur kufizime dhe kontrole, dhe për të monitoruar zbatimin e këtyre kontroleve. Politikat e administrimit të rrezikut rishikohen rregullisht për të reflektuar ndryshimet në kushtet e tregut, produktet dhe shërbimet e ofruara. Fondi, përmes standardeve dhe procedurave të menaxhimit, synon të zhvillojë një mjedis kontrolli konstruktiv dhe të disiplinuar, në të cilin çdo punonjës do kuptojë rolin dhe detyrimet përkatëse.

(b) Rreziku kreditor

Rreziku i kreditor lidhet me mundësinë që emetuesi i një instrumenti financiar, pjesë e aktivet të Fondit, të mos jetë në gjendje të shlyejë pjesërisht ose plotësisht të gjitha detyrimet e tij, çka do të kishte një impakt negativ mbi vlerën e aktiveve të Fondit. Këshilli i Administrimit ka deleguar përgjegjësinë për administrimin e rrezikut kreditor Menaxhimit, i cili është përgjegjës për mbikëqyrjen e rrezikut të kredisë të Fondit. Investimet e Fondit janë në bono thesari dhe obligacione të Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe për këtë arsye Fondi është i ekspozuar ndaj rrezikut të kredisë së Qeverisë së Republikës së Shqipërisë. Fondi nuk përfshin asnjë kolateral apo përforcues tjetër të rrezikut të kredisë, te cilët mund të reduktojnë ekspozimin e Fondit.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

3. MANAXHIMI I RREZIKUT FINANCIAR

(b) Rreziku kreditor (vazhdim)

Ekspozimi maksimal ndaj rrezikut kreditor më 31 dhjetor është vlera kontabël e aktiveve financiare të përcaktuara më poshtë:

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Aktivet financiare me vlerë të drejtë përmes fitimit ose humbjes	48,893,635	56,805,464
Aktivet financiare të mbajtura deri në maturim	451,218,018	350,425,620
Mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre	9,078,383	9,259,342
Totali	509,190,036	416,490,426

Cilësia e kredisë së letrave me vlerë të investimeve sipas klasifikimit të Standard and Poor janë të detajuara si më poshtë:

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Vlerësimi i tanishëm: B + (Shqipëria)	500,111,653	407,231,084
Vlera e mbartur	500,111,653	407,231,084

Më 31 dhjetor 2017, aktivet e mbajtura nga fondi i pensionit nuk janë as me vonesë as të zhvlerësuara (2016:asnjë)

3. MANAXHIMI I RREZIKUT FINANCIAR (VAZHDIM)

(c) Rreziku i likuiditetit

Rreziku i likuiditetit është rreziku që Fondi mund të mos jetë në gjendje të gjenerojë burime të mjaftueshme të mjeteve monetare për të shlyer detyrimet e tij në mënyrë të plotë në kohën e duhur ose mund të veprojë kështu vetëm në kushte që janë materialisht të pafavorshme.

Në mungesë të detyrimeve të rëndësishme financiare Shoqëria Administruese, e monitoron rrezikun e likuiditetit në bazë të flukseve monetare të aktualizuara kontraktuale. Tabela e mëposhtme analizon aktivet financiare dhe detyrimet e Fondit në grupimet përkatëse të maturimit bazuar në periudhën e mbetur në pasqyrën e pozicionit financiar deri në datën kontraktuale të maturimit. Shumat në tabelë janë flukset e mjeteve monetare të aktualizuara kontraktuale më 31 dhjetor 2017 dhe 2016

31 Dhjetor 2017

Aktivët

Aktivët financiarë me vlerë të drejtë përmes fitimit ose humbjes

Aktivët financiarë të mbajtura deri në maturim

Mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre

Totali

	Deri 1 muaj	1 deri në 3 muaj	3 deri 6 muaj	6 deri 12 muaj	Mbi 1 vit	Totali
	-	-	-	9,566,016	39,327,620	48,893,636
	-	-	4,454,737	13,126,508	433,636,773	451,218,018
	9,078,383	-	-	-	-	9,078,383
	9,078,383	-	4,454,737	22,692,524	472,964,392	509,190,037

Detyrimet

Detyrime ndaj Shoqërisë së Administrimit

Detyrime për kërkesa terheqjeje nga fondit

Detyrime të tjera

Totali

Rreziku i likuiditetit

Akumulimi

	639,285	-	-	-	-	639,285
	173,574	-	-	-	-	173,574
	1,401,909	-	-	-	-	1,401,909
	2,214,767	-	-	-	-	2,214,767
	6,863,616	-	4,454,737	22,692,524	472,964,392	506,975,269
	6,863,616	6,863,616	11,318,353	34,010,877	506,975,269	

fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime shpjeguese për pasqyrat financiare me dhe për vitin e mbylltur më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

3. MANAXHIMI I RREZIKUT FINANCIAR (VAZHDIM)

(c) Rreziku i likuiditetit (vazhdim)

31 Dhjetor 2016	Deri 1 vit				Totali
	Deri 1 muaj	1 deri në 3 muaj	3 deri 6 muaj	6 deri 12 muaj	
Aktivët					
Aktivët financiarë me vlerë të drejtë përmes fitimit ose humbjes	-	2,824,150	-	-	56,805,464
Aktivët financiarë të mbajtura deri në maturim	-	-	1,723,401	10,064,976	350,425,620
Mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre	9,259,342	-	-	-	9,259,342
Totali	9,259,342	2,824,150	1,723,401	10,064,976	416,490,427
Detyrimet					
Detyrime ndaj Shoqërisë së Administrimit	520,886	-	-	-	520,886
Detyrime për kërkesa tërheqjeje nga fondi	2,317,726	-	-	-	2,317,726
Detyrime të tjera	1,443,949	-	-	-	1,443,949
Totali	4,282,561	-	-	-	4,282,561
Rreziku i likuiditetit	4,976,781	2,824,150	1,723,401	10,064,976	412,207,866
Akumulimi	4,976,781	7,800,931	9,524,333	19,589,309	412,207,866

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

3. MANAXHIMI I RREZIKUT FINANCIAR (VAZHDIM)

(d) Rreziku i tregut

Rreziku i tregut është rreziku që ndryshimi në çmimet e tregut do të ndikojnë në të ardhurat e Fondit ose në vlerën e instrumenteve financiare. Objektivi i administrimit të rrezikut të tregut është të menaxhojë dhe kontrollojë ekspozimet ndaj riskut të tregut brenda parametrave të pranueshëm, ndërkohë që optimizon kthimin nga rreziku.

Ekspozimi ndaj rrezikut të monedhës së huaj

Fondi nuk është i ekspozuar ndaj rrezikut të valutës nëse transaksionet në monedhë të huaj mungojnë. Fondi nuk ka hyrë në ndonjë shkëmbim ose transaksion derivativ më 31 dhjetor 2017. Më 31 dhjetor 2017 dhe 2016 nuk ka aktive ose pasive financiare të cilat janë të shprehura në monedhë të huaj.

Ekspozimi ndaj rrezikut të normës së interesit

Rreziku kryesor ndaj të cilit portofolet tregtare janë ekspozuar është rreziku i humbjes nga luhatja e flukseve të ardhshme të parasë ose vlerës së drejtë të instrumenteve financiare për shkak të një ndryshimi në normat e interesit të tregut (diferencat mes vlerës aktuale të aktiveve dhe detyrimeve neto). Rreziku i normës së interesit menaxhohet kryesisht nëpërmjet monitorimit të diferencave të normave të interesit. Administrimi i rrezikut të normave të interesit kundrejt hendekut të limitit të normave të interesit, plotësohet duke monitoruar ndjeshmërinë e aktiveve dhe detyrimeve financiare të Fondit për skenarë të ndryshëm standard dhe jo-standard të normave të interesit. Skenarët standardë të cilët vlerësohen në mënyrë periodike, përfshijnë 100 pikë bazë (pb) rënie ose ngritje paralele në të gjitha kurbat e kthimit. Një analizë e ndjeshmërisë së Fondit në një rritje ose rënie të normave të interesit të tregut (duke supozuar që nuk ka lëvizje asimetrike të kurbove të kthimit si dhe një gjendje të pandryshueshme financiare) është si vijon:

2017

Normat e interesit	Rënie 100 pbs	Rritje 100 pbs
Efekti i fitim/ humbjes së vlerësuar (në 000 lek)	1,314	(1,314)

2016

Normat e interesit	Rënie 100 pbs	Rritje 100 pbs
Efekti i fitim/ humbjes së vlerësuar (në 000 lek)	1,753	(1,753)

4. MANAXHIMI I RREZIKUT TË KAPITALIT

Kapitali i Fondit është i përfaqësuar nga aktivet neto që i atribuohen kontribuesve. Objektivi i Fondit për sa i përket menaxhimit të kapitalit është të ruajë vazhdimësinë e tij në mënyrë që të sigurojë kthim nga investimi për kontribuesit/ partnerët dhe përfitime për aktorë të tjerë dhe të mbajë një bazë të fortë kapitali për të mbështetur zhvillimin e aktiviteteve të investimeve. Shoqëria Administruese e monitoron kapitalin në bazë të vlerës së aktiveve neto që i atribuohen kontribuesve.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

5. STRATEGJIA E INVESTIMIT

Strategjia e investimeve të aktiveve të Fondit të Pensionit Vullnetar Raiffeisen mbështetet në ligjin nr. 10197 "Për Fondet e Pensionit Vullnetar" dhe rregulloret e dala në zbatim të tij, si dhe në politikën e brendshme të investimit të Shoqërisë Administruese, propozuar nga Komiteti i Investimit dhe miratuar nga Keshilli i Administrimit i Shoqërisë Administruese.

(a) **Kuadri ligjor**

Në lidhje me investimet e aktiveve të Fondit, Shoqëria Administruese Raiffeisen INVEST – Shoqëri Administruese e Fondeve të Pensionit dhe Sipërmarrjeve të Investimeve Kolektive sh.a. i përmbahet ligjit nr. 10197, datë 10 dhjetor 2009 "Për Fondet e Pensionit Vullnetar", si dhe rregullores "Për aktivet e lejuara, kufizimet dhe kufirin maksimal të investimit të fondit të pensionit", miratuar nga Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare me vendimin e Bordit nr. 1, datë 28 janar 2010 dhe ndryshuar me vendimin e Bordit nr.109, datë 18 tetor 2010.

(i) **Investimet e lejuara**

Sipas rregullores, aktivet e Fondit mund të investohen vetëm në instrumentet e mëposhtëm:

- bono thesari, obligacione dhe letra të tjera me vlerë të emtuara ose të garantuara nga Republika e Shqipërisë;
- bono thesari, obligacione dhe letra të tjera me vlerë të emtuara ose të garantuara nga një shtet anëtar i BE-së ose i OECD-së ose nga bankat qendrore përkatëse;
- bono thesari, obligacione, ose letra të tjera me vlerë të emtuara ose të garantuara nga Banka Qendrore Europiane, Banka Europiane e Investimeve dhe Banka Botërore;
- depozita bankare në banka të licensuara, me afat maturimi jo më shumë se 12 muaj;
- letra borxhi të klasifikuara si BBB ose më lart, sipas Standard & Poor's ose Fitch, Baa3 ose më lart sipas Moody's ose BBB (e ulët) ose më lart sipas DBRS (Dominion Bond Rating Service);
- aksione ose kuota të fondeve të investimit të licensuara në një shtet anëtar të BE-së dhe që kanë si qëllim të vetëm investimin në indekset në vijim: CAC 40, DAX, FTSE 100, S&P 500, Mesatarja Industriale e Dow Jones, Nikkei 225 (Japoneze), Sensex (Indiane), All Ordinaries (Australiane) dhe Indeksi Hang Seng (Hong Kong), ose në obligacione, bono thesari dhe letra të tjera me vlerë të emtuara ose të garantuara nga shtetet anëtare të BE-së.

(ii) **Kufizimet e investimit dhe kufiri i lejuar**

Aktivët e fondit nuk mund të investohen më shumë se:

- 100% në obligacione, bono thesari dhe letra të tjera me vlerë të emtuara ose të garantuara nga Republika e Shqipërisë;
- 20% në depozita bankare në të njëjtën bankë;
- 30% në letra borxhi të klasifikuara si BBB ose më lart, sipas Standard & Poor's ose Fitch, Baa3 ose më lart sipas Moody's, ose BBB (e ulët) ose më lart sipas DBRS (Dominion Bond Rating Service), por jo më shumë se 10 % në një emetues të vetëm;

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

5. STRATEGJIA E INVESTIMIT (VAZHDIM)

(a) Kuadri ligjor (vazhdim)

- 30% në aksione ose në kuota të fondeve të investimit të licensuara në një shtet anëtar të BE-së dhe:
  - që aktivet e tyre investohen në indekset në vijim: CAC 40, DAX, FTSE 100, S&P 500, Mesatarja Industriale e Dow Jones, Nikkei 225 (Japoneze), Sensex (Indiane), All Ordinaries (Australiane) dhe Indeksi Hang Seng (Hong Kong); ose
  - që aktivet e tyre investohen në obligacione, bono thesari dhe letra të tjera me vlerë të emetuara ose të garantuara nga shtetet anëtare të BE-së;
- 100% në obligacione, bono thesari ose në letra të tjera me vlerë të emetuara ose të garantuara nga Banka Qendrore Europiane, Banka Europiane e Investimeve dhe Banka Botërore;
- 100% në obligacione, bono thesari dhe letra të tjera me vlerë të emetuara ose të garantuara nga shtetet anëtare të BE-së ose të OECD-se ose nga bankat qendrore përkatëse, por:
  - jo më shumë se 30% në një emetues të vetëm;
  - kufiri rritet deri në 100% në një emetues të vetëm, pas miratimit nga AMF, sipas argumenteve të dhëna për një politikë të tillë investimi.

(ii) Investimet e ndaluara

Shoqëria Administruese duhet t'i përmbahet ligjit për të mos i investuar aktivet e Fondit të Pensionit Vullnetar Raiffeisen në instrumentat e mëposhtëm:

- aksione, obligacione dhe letra të tjera me vlerë, që nuk janë të listuara ose që nuk tregtohen në bursë, në tregun ndërbankar apo në tregje të tjera, të rregulluara nga autoriteti përkatës;
- aktive, që nuk mund të shiten ose transferohen;
- instrumente derivative, përveç rasteve për mbrojtjen nga rreziku i kursit të këmbimit apo nga rreziqe të ngjashme;
- aktive afatgjata materiale, që nuk kuotohen në mënyrë të rregullt në tregje të organizuara dhe për të cilat vlerësimi është i pasigurt, si, antika, punime arti, mjete motorike etj;
- aksione, obligacione dhe letra të tjera me vlerë, të emetuara nga:
  - çdo aksionar i Shoqërisë Administruese;
  - depozitari i fondit të pensionit;
  - çdo person, palë e lidhur me aksionarin e Shoqërisë Administruese dhe me Depozitarin e fondit të pensionit;
  - kuota të fondeve të investimeve, që administrohen nga vetë Shoqëria Administruese;
  - letra borxhi të emetuara nga vetë punëdhënësi.

Shoqëria Administruese i manaxhon aktivet e Fondit sipas parimit të sigurisë afatgjatë dhe të një kthimi të përshtatshëm nga investimi, duke ruajtur një raport optimal mes rritjes së kursimeve për pension dhe riskut të marrë përsipër. Objektivat afatgjatë për shpërndarjen e aktiveve të Fondit janë si më poshtë:

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

5. STRATEGJIA E INVESTIMIT (VAZHDIM)

(ii) Investimet e ndaluara (vazhdim)

Klasa	Objektivi
Tituj të emetuar dhe garantuar nga qeveria e Republikës së Shqipërisë	95%
Tituj të emetuar dhe garantuar nga shtete të Bashkimit Europian, OECD-së, Banka Botërore, Banka Qendrore Europiane, Banka Europiane e Investimeve	0%
Depozita bankare dhe cash	5%
Instrumenta borxhi me rating BBB (S&P), Baa3 (Moody's), BBB (DBRS)	0%
Kuota të fondeve të investimit ose indekse aksionesh: CAC 40, DAX, FTSE, S&P 500, Dow Jones, Nikkei 225, Sensex, All Ordinaries and Hang Seng	0%

(b) Politika e brendshme e investimeve të Shoqërisë së Administrimit

Më 31 dhjetor 2017 edhe 31 dhjetor 2016, për të mbrojtur anëtarët e Fondit nga rreziku i kursit të këmbimit dhe duke pasur parasysh se tregu i letrave me vlerë shqiptare është ende në zhvillim dhe mungon një bursë e përshtatshme, portofoli përbëhet nga bono thesari dhe obligacione qeveritare të lëshuara nga Qeveria Shqiptare.

Rreziku në investime ndërmerret vetëm nga anëtarë të Fondit dhe jo nga Shoqëria Administruese. Për të minimizuar këtë rrezik, Shoqëria Administruese ka përfshirë në strukturën e saj organizative Komitetin e Investimeve, i cili miraton politikat e investimeve, dhe një Njësi për Menaxhimin e rrezikut e cila kryen kontrollin sasior dhe cilësor të të gjitha rreziqeve të lidhura me Fondin. Pasqyra e strukturës së investimeve më 31 dhjetor 2017 dhe 2016 paraqitet si më poshtë:

	31 dhjetor 2017	Pjesa ndaj totalit të aktiveve të fondit %
Obligacione Qeveritare	500,111,653	98%
Mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre	9,078,383	2%
Totali	509,190,036	100%
	31 dhjetor 2016	Pjesa ndaj totalit të aktiveve të fondit %
Obligacione Qeveritare	407,231,084	98%
Mjetet monetare dhe ekuivalentë të tyre	9,259,342	2%
Totali	416,490,426	100%

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

---

6. VLERA E DREJTË E AKTIVEVE DHE DETYRIMEVE FINANCIARE

Duke filluar nga 1 janar 2013 Fondi ka adoptuar SNRF 13 në lidhje me dhënien e informacioneve shpjeguese rreth shkallës së besueshmërisë së matjeve të vlerës së drejtë. Kjo kërkon që Fondi të klasifikojë, për qëllime të shpalosjes, matjet e vlerës së drejtë duke përdorur një hierarki të vlerës së drejtë e cila reflekton rëndësinë e të dhënave të përdorura në kryerjen e matjeve.

Përcaktimi i vlerës së drejtë

Përcaktimi i vlerës së drejtë të aktiveve dhe detyrimeve financiare të tregtuara në tregje aktive bazohet tek çmimet e kuotuar të tregut ose në çmimet e shitësit. Vlera e drejtë e instrumenteve të tjera financiare përcaktohet përmes teknikave të vlerësimit. Teknikat e vlerësimit përfshijnë teknikën e vlerës aktuale neto, metodën e skontimit të flukseve monetare, krahasimin me instrumente të ngjashme për të cilat ka çmime tregu dhe modelet e vlerësimit.

Fondi e mat vlerën e drejtë duke përdorur Nivelin 2 të hierarkisë së vlerës së drejtë, i cili reflekton rëndësinë e elementëve të përdorur në realizimin e vlerësimit, që shpjegohet si më poshtë:

- **Niveli 2:** Teknikat e vlerësimit të bazuara në elementet e vëzhgueshëm, në mënyrë direkte ose jo direkte (p.sh. që rrjedhin nga çmimet). Kjo kategori përfshin instrumente të vlerësuar nëpërmjet çmimeve të instrumenteve të ngjashëm të kuotuar në tregje aktive; çmimet e kuotuar të instrumenteve të njëjta ose të ngjashme në tregje jo shumë aktive; ose teknika të tjera vlerësimi, ku të gjithë elementet e rëndësishme vëzhgohen në mënyrë direkte ose jo direkte nga të dhënat e tregut.

Vlera e drejtë e aktiveve dhe detyrimeve financiare që tregtohen në tregje aktive bazohet në çmimet e kuotuar të tregut ose në çmimet e kuotuar të shitësit. Për instrumentet financiare që nuk tregtohen në mënyrë të vazhdueshme dhe që nuk kanë transparencë në çmime, vlera e drejtë është më pak objektive dhe kërkon nivele të ndryshme të gjykimit, në varësi të likuiditetit, përqendrimit, pasigurisë së faktorëve të tregut, supozimeve mbi çmimet dhe rreziqeve të tjera që ndikojnë në instrument.

Mjete monetare dhe ekuivalente

Mjete monetare dhe ekuivalente të tyre përfshijnë paranë në arkë, llogaritë rrjedhëse dhe depozitat me bankat rezidente. Sikurse këto gjendje janë afatshkurtra, vlera e drejtë e tyre është pothuajse e barabartë me vlerën e mbartur.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

6. VLERË E DREJTË E AKTIVEVE DHE DETYRIMEVE FINANCIARE (VAZHDIM)

Investimet në letra me vlerë

Investimet në letra me vlerë përfshijnë bono thesari dhe obligacione të qeverisë. Vlera e drejtë e tyre llogaritet duke përdorur modelin e flukseve të skontuara të parave bazuar në normën e brendshme aktuale të kthimit e përshtatshme për maturitetin e mbetur. Investimet në letrat me vlerë janë mbajtur me vlerën e drejtë.

Tabela e mëposhtme analizon në kuadër të hierarkisë së vlerës së drejtë aktivet financiare të Fondit (në bazë të klasës) i matur me vlerën e drejtë më 31 Dhjetor 2017 dhe 31 Dhjetor 2016.

Të gjitha matjet e vlerës së drejtë të publikuara janë matje te vlerës së drejtë periodike.

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Aktivet financiare me vlerë të drejtë përmes fitimit ose humbjes	48,893,635	56,805,464
Aktivet financiare të mbajtura deri në maturim	451,218,018	350,425,620
Mjete monetare dhe ekuivalentë të tyre	9,078,383	9,259,342
Totali	509,190,036	416,490,426

Vlerësimet janë përgatitur dhe shqyrtuar në baza mujore nga vlerësimi i Menaxherit të rrezikut që raporton dhe i jep rekomandime shoqërisë administruese në bazë mujore, në përputhje me vlerësimet mujore që janë dhënë për investitorët. Menaxheri i rrezikut konsideron përshtatshmërinë e modelit të vlerësimit, të dhënat hyrëse kryesore si dhe rezultatit e vlerësimit duke përdorur metoda të ndryshme të vlerësimit dhe teknika përgjithësisht të njohura si standarde në kuadër të industrisë. Teknika e vlerësimit është zgjedhur dhe kalibruar në blerjen e titujve themelore të portofolit. Në përcaktimin e përshtatshmërisë të teknikës së zgjedhur të vlerësimit, Menaxheri i rrezikut mund të kryejë testimin përsëri duke marrë në konsideratë rezultatet aktuale të modeleve të ndryshme dhe se si ata historikisht janë në një linjë me transaksionet aktuale të tregut. Gjithashtu banka kujdestare është përgjegjëse për shqyrtimin e rivlerësimeve përmes një procedure të përditshme konfirmimi.

7. VLERËSIMET DHE GJYKIMET KRITIKE KONTABËL

Fondi bën vlerësime dhe supozime të cilat ndikojnë shumat e raportuara të aktiveve dhe detyrimeve brenda vitit të ardhshëm financiar. Vlerësimet dhe gjykimet rishikohen vazhdimisht dhe bazohen në eksperiencën dhe faktorët e tjerë, duke përfshirë pritjet e ngjarjeve të ardhshme të cilat besohet të jenë të arsyeshme duke marrë në konsideratë rrethanat.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017

(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

7. VLERËSIMET DHE GJYKIMET KRITIKE KONTABËL (VAZHDIM)

Vlera e drejtë e investimeve e pakuotuar në një treg aktiv

Vlera e drejtë e letrave me vlerë që nuk janë të kuotuar në një treg aktiv përcaktohet duke përdorur teknika vlerësimi, kryesisht të ardhurat shumëfishme, flukset e mjeteve monetare të skontuara dhe transaksionet e kohëve të fundit të krahasueshme .

Modelet e përdorura për të përcaktuar vlerën e drejtë janë të vlefshme dhe rishikohen periodikisht nga Shoqëria Administruese. Inputet në modele me të ardhurat të shumëfishta përfshijnë të dhëna të vëzhgueshme , siç janë shumëfisha të të ardhurave të kompanive të krahasueshme me kompaninë përkatëse të portofolit, dhe të dhëna të pavëzhgueshme, të tilla si të ardhurat e parashikuara për kompaninë e portofolit. Në modelet e skontuara të flukseve monetare, inputet jo të vëzhgueshme janë flukset e mjeteve monetare të projektuara të kompanisë përkatëse të portofolit dhe primit të rrezikut për likuiditet dhe rrezikun e kreditit që janë të përfshira në normën e skontimit. Megjithatë, normat e skontimit të përdorura për vlerësimin e letrave me vlerë të kapitalit përcaktohen në bazë të kthimive kapitale historike për subjektet e tjera që veprojnë në të njëjtën industri për të cilat kthimet e tregut janë dukshme.

Menaxhimi përdor modele për të rregulluar kthimin e kapitalit neto të vëzhguar për të reflektuar strukturën aktuale të financimit të borxhit / kapitalit neto të investimeve të vlerësuara të kapitalit. Modelet janë të kalibruara nga mbrapa- testimi për rezultatet aktuale/ çmimet e daljes të arritura për të siguruar që rezultatet janë të besueshme.

Statusi i entitetit të investimeve

Në përcaktimin e statusit të Fondit si një entitet investimi në përputhje me SNRF 10, Shoqëria Administruese konsideron faktet e mëposhtme:

- Fondi ka grumbulluar aktive monetare nga investitorët e tij në mënyrë që të rrisë investimet financiare dhe për të ofruar shërbime të menaxhimit në lidhje me këto investime;
- Fondi ka për qëllim të gjenerojë kapitale dhe kthime në të ardhura nga investimet të cilat do të shpërndahen në përputhje me kërkesat e kontribuesit; dhe
- Fondi vlerëson performancën e investimeve të letrave me vlere të veta mbi bazën e vlerës së drejtë, në përputhje me politikat e përcaktuara në këto pasqyra financiare. Edhe pse Fondi plotëson të tre kriteret përcaktuese, Shoqëria Administruese e ka vlerësuar gjithashtu qëllimin e biznesit të Fondit, strategjitë e investimit për investimet e letrave me vlere, natyrën e çdo të ardhure nga investimet e letrave me vlere dhe modelet e vlerës së drejtë. Shoqëria Administruese bëri këtë vlerësim për të përcaktuar nëse fusha të tjera të gjykimin ekzistojnë në lidhje me karakteristikat tipike të një njësie ekonomike të investimit kundrejt atyre të Fondit.

8. TË ARDHURA NGA INTERESI

Të ardhurat nga interesi përbehen si më poshtë:

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Obligacione të Qeverisë	32,878,380	27,920,393
Të ardhurat nga interesi i depozitave	-	-
Të ardhurat nga interesi i llogarive rrjedhëse	-	-
Totali	32,878,380	27,920,393

Të ardhurat nga interesi i depozitave përfaqësojnë interesin e fituar nga depozitat e hapura dhe të maturuara brenda vitit.

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

9. NDRYSHIME TË TJERA NETO NË VLERËN E DREJTË

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Fitime të realizuara nga investimet	96,184	15,740
Humbje të realizuara nga investimet	(263,407)	(172,264)
Fitime të porealizuara nga investimet	2,080,896	5,904,820
Humbje të porealizuara nga investimet	(2,076,035)	(3,888,112)
Ndryshimi total në vlerën e drejtë të aktiveve financiare	1,860,183	1,860,183

10. AKTIVE FINANCIARE TË MBAJTURA ME VLERË TË DREJTË NËPËRMJET FITIMIT OSE HUMBJS

Aktivët financiarë me vlerë të drejtë përmes fitimit ose humbjes janë paraqitur si më poshtë:

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Obligacione Qeveritare	48,893,635	56,805,464
Totali	48,893,635	56,808,464

	Vlera Nominale	Primi i paamortizuar	Interesi i përlogaritur	Vlera e drejtë fitim	Vlera e tregut
Obligacione Qeveritare	43,800,000	4,480,995	452,933	159,707	48,893,636
31 dhjetor 2017	43,800,000	4,480,995	452,933	159,707	48,893,636

	Vlera Nominale	Primi i paamortizuar	Interesi i përlogaritur	Vlera e drejtë fitim	Vlera e tregut
Obligacione Qeveritare	51,500,000	2,495,659	620,569	2,189,236	56,805,464
31 dhjetor 2016	51,500,000	2,495,659	620,569	2,189,236	56,805,464

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

10. AKTIVE FINANCIARE TË MBAJTURA ME VLERË TË DREJTË NËPËRMJET FITIMIT OSE HUMBJES (VAZHDIM)

Lëvizjet në vlerë nominale të aktiveve financiare me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes më 31 dhjetor 2017 janë paraqitur më poshtë:

Obligacione Qeveritare	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Më 1 janar	51,500,000	53,700,000
Blerje gjatë vitit	-	-
Të maturuara gjatë vitit	(7,700,000)	(2,200,000)
Më 31 Dhjetor	43,800,000	51,500,000

11. AKTIVE FINANCIARE TË MBAJTURA DERI NË MATURIM

Afatgjata	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Obligacione Qeveritare	451,218,018	350,425,620
Totali	451,218,018	350,425,620

	Vlera Nominale	Primi i paamortizuar	Interesi i përllogaritur	Vlera neto
Obligacione Qeveritare	439,180,000	2,407,250	9,630,768	451,218,018
31 dhjetor 2017	439,180,000	2,407,250	9,630,768	451,218,018

	Vlera Nominale	Primi i paamortizuar	Interesi i përllogaritur	Vlera neto
Obligacione Qeveritare	339,080,000	3,188,583	8,157,037	350,425,620
31 dhjetor 2016	339,080,000	3,188,583	5,858,276	350,425,620

Lëvizjet në vlerë nominale të aktiveve financiare të mbajtura deri në maturim më 31 dhjetor 2017 janë paraqitur më poshtë:

Obligacione Qeveritare	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Më 1 janar	339,080,000	244,780,000
Blerje gjatë vitit	111,600,000	101,600,000
Të maturuara gjatë vitit	(11,500,000)	(7,300,000)
Më 31 dhjetor	439,180,000	339,080,000

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

12. MJETE MONETARE DHE EKVIVALENTË TË TYRE

Për qëllime të pasqyrës së flukseve monetare, mjetet monetare dhe ekuivalentet e tyre përfshijnë bilancet e mëposhtme me maturim origjinal prej më pak se 90 ditë:

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Llogaritë rrjedhëse	9,078,383	9,259,342
Totali	9,078,383	9,259,342

Në datë 31 dhjetor 2017 nuk ka depozita të vendosura (2016: Nuk ka).

13. DETYRIME TË TJERA

Të përfshira në detyrimet e tjera është tarifa e penalitetit në vlerën 1,151,424.13 lekë (2016: 883,313 Lek) për t'ju paguar Shoqërisë së Administrimit, për tërheqjen e parakohshme nga fondi i pensioneve. Tarifa e penalitetit llogaritet në përputhje me nenin nr.3 të Rregullores Nr.125 "Mbi penalitetet në lidhje me tërheqjen e parakohshme nga fondet e pensionit" të datës 10 Dhjetor 2010 të lëshuar nga AMF-ja.

14. AKTIVET NETO QË I ATRIBUOHEN MBAJTËSVE TË KUOTAVE

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Kapitali që i atribuohet mbajtësit të kuotave	412,207,866	324,297,953
Kontributet kumulative	86,093,539	76,473,784
Shlyerje kumulative	(17,199,797)	(12,799,736)
Kontributet kumulative të kapitalit neto	481,101,608	387,972,001
Fitimet e përcaktuara neto kumulative	(162,364)	1,860,183
Fitimet e realizuara neto kumulative	32,878,380	27,920,393
Shpenzime të tjera neto kumulative	(6,842,354)	(5,544,711)
Rritja në aktivet neto që i atribuohen mbajtësve të kuotave të pensionit nga operacionet	25,873,662	24,235,865
Totali i aktiveve neto që i atribuohet kontribuesve	506,975,270	412,207,866
Numri i kuotave të fondit	310,083	266,897
Aktivitet për njësi	1,635	1,544

Fondi i Pensionit Vullnetar Raiffeisen

Shënime për pasqyrat financiare për vitin e mbyllur më 31 dhjetor 2017
(shumat në Lek, përveç rasteve kur tregohet ndryshe)

15. PALËT E LIDHURA

Palët konsiderohen si të lidhura në qoftë se njëra palë ka aftësinë për të kontrolluar palën tjetër ose të ushtrojë ndikim të rëndësishëm mbi palën tjetër në marrjen e vendimeve financiare ose operationale.

Palët e lidhura të Fondit janë Raiffeisen INVEST - Shoqëri Administruese e Fondeve të Pensionit dhe Sipërmarrjeve të Investimeve Kolektive sh.a, e cila menaxhon Fondin, banka kujdestare e Fondit dhe Raiffeisen Bank sh.a. si aksionar i vetëm i shoqërisë administruese.

Që nga dhe për vitin që përfundon më 31 Dhjetor 2017 dhe 2016 Fondi ka hyrë në transaksionet dhe balancat e mëposhtme me palët e lidhura me të.

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Mjete monetare dhe ekuivalentë të tyre		
Llogari rrjedhëse me Bankën kujdestare	9,078,383	9,259,342
Totali	9,078,383	9,259,342

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Detyrime ndaj Shoqërisë administruese		
Tarifë e pagueshme ndaj Shoqërisë administruese	639,285	520,886
Detyrime për kërkesa tërheqje nga fondi	173,574	2,317,726
Tarifë penalizimi për mbarim të parakohshëm të kontratës		
	1,151,424	883,313
Totali	1,964,283	3,721,926

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Të ardhura		
Të ardhura nga interesat nga depozitat me Bankën kujdestare të maturuara brenda vitit dhe llogaritë rrjedhëse		
	-	-
Totali	-	-

	31 dhjetor 2017	31 dhjetor 2016
Shpenzime		
Tarifa e Shoqërisë administruese	6,842,354	5,544,711
Totali	6,842,354	5,544,711

16. NGJARJE PAS DATËS SË RAPORTIMIT

Nuk ka ngjarje pas datës së raportimit që mund të kërkojnë ose rregullim ose paraqitje shtesë në pasqyrat financiare.